

Guia Itinerari Formatiu Tipus

Psiquiatria

(4 anys)

Autors: Evaristo Nieto, Marta Puig

Data elaboració: desembre de 2011

Data revisió: març de 2022

Data aprovació per la Comissió de Docència: 9 de març de 2022

[Pla de formació de l'especialitat basat en la guia formativa aprovada per la Comissió Nacional corresponent, que serà d'aplicació a cadascun dels residents de la Unitat Docent Acreditada sense perjudici de ser adaptat al pla individual de formació de cada resident]

Índex

Introducció.....	3
Objectius de la formació.....	4
Calendari de rotacions.....	5
Objectius específics	6
Atenció continuada / guàrdies	19
Sessions Clíniques i Bibliogràfiques.....	22
Altres aspectes de la formació.....	23
Participació en comissions i comitès	28
Pla de formació transversal (PFT)	29
Activitat de recerca.....	32
Avaluació.....	34
Pla Individual de Formació	36
Bibliografia	37

Introducció

Cada Unitat Docent acreditada ha d'elaborar i documentar la Guia o Itinerari Formatiu Tipus, que és el pla de formació de l'especialitat fet pels tutors i prenen com a base les guies formatives de cada una de les especialitats i aprovades per la corresponent Comissió Nacional de l'especialitat.

La Guia o Itinerari Formatiu Tipus serà d'aplicació a cadascun dels residents de la Unitat Docent acreditada i vinculats a la nostra institució i de la mateixa especialitat, sense perjudici a ser adaptat al Pla Individual de Formació de cada resident.

Els tutors han de fer la Guia o Itinerari Formatiu Tipus i el Pla Individual de Formació en coordinació amb els responsables dels dispositius assistencials.

El tutor ha de proposar la guia i itinerari formatiu tipus a la comissió de docència per tal de que sigui aprovada.

Les Guies o Itineraris Formatius Tipus han de ser custodiades per la Comissió de Docència.

Objectius de la formació

Són aquells que defineixen línies generals d'aprenentatge per formar especialistes competents i útils a la societat.

Es facilitarà la formació del resident per l'adquisició de coneixements, habilitats i actituds que el facin capaç per l'assistència de pacients.

Característiques de l'aprenentatge:

- Començar per on es qui aprèn (personalitzat)
- Motivador (només aprendran allò que ells mateixos creuen que han d'aprendre)
- L'aprenent és un participant actiu
- Els aprenents han de ser capaços d'avaluar la seva pròpia actuació (autoavaluació formativa)
- Adequat Feedback docent /aprenent

Cal fomentar els objectius d'autocrítica, actitud proactiva a l'aprenentatge permanent, a desenvolupar projectes de recerca i a la gestió de recursos relacionats amb l'assistència sanitària.

Calendari de rotacions

Són tots aquells períodes definits de formació, ja siguin realitzats dins de la pròpia Unitat Docent, fora d'aquesta però dins la institució o fora de la institució, tan d'aquells necessaris per l'òptima formació del resident com d'aquells optatius.

PRIMER ANY DE RESIDÈNCIA

Acollida Unitat Docent.....	0,5 mesos.....	Althaia
Medicina Interna.....	2 mesos.....	Althaia
Neurologia	2 mesos.....	Althaia
Assistència Primària.....	1 mes.....	Althaia (EAP Manresa 1 o Manresa 3)
UHPA.....	5,5 mesos	Althaia
Durant rotació UHPA : Urgències (Busca)1 dia a la setmana		

SEGON ANY DE RESIDÈNCIA

UHPA	4 mesos	Althaia
Interconsulta i Psiquiatria enllaç	4 mesos	Althaia
CASD	3 mesos	Althaia
Tot el segon any de Residencia Urgències (Busca) 1 dia a la setmana		

TERCER ANY DE RESIDÈNCIA

Assistència Psiquiàtrica Ambulatoria (CESAM) .	4 mesos	Althaia
Hosp. Parcial / Centre dia /Prog. Rehab.....	4 mesos	Althaia
Psiquiatria Infanto-Juvenil	3 mesos	Althaia

QUART ANY DE RESIDÈNCIA

Trajecte A/B de Subespecialització	7 mesos.....	Althaia
Rotació externa	4 mesos.....	A escollir

Objectius específics

PRIMER ANY DE RESIDÈNCIA

A: ACOLLIDA I CONEIXEMENT DE TOTS ELS DISPOSITIUS I PERSONAL DE LA UNITAT DOCENT I DE LA DIVISIÓ DE SALUT MENTAL D'ALTHAIA

Durada: 0,5 mesos

Objectius específics

- Presentació de tots els professionals de la Unitat Docent i de la Divisió de Salut Mental d'Althaia i coneixement de l'Organigrama de la mateixa
- Coneixement d'ubicació dels dispositius de la Unitat:
 - Hospital de Sant Joan de Déu
 - Unitat d'Hospitalització Psiquiàtrica
 - Urgències i Unitat d'observació
 - Quiròfans per a realització de T.E.C.
 - Altres Unitats d'hospitalització i Centre Hospitalari (Interconsultes)
 - Edifici C.S.M.A.
 - CSM d'adults
 - Hospital de Dia d'adults
 - C.E.S.M.I.J.
 - Hospital de Dia d'infantil
 - C.A.S.D.
 - Aula Docent
 - Edifici Mosaic
 - Centre de Dia
 - Club Social

- P.S.I.
- Altres Dispositius
 - C.A.P. Bages
 - Psiquiatria Penitenciària
 - Dispositius ambulatoris comarcals de Berga, Solsona i Puigcerdà.

Organització de les activitats assistencials

Hora/Lloc	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
8:00- 15:00	Unitat d'Hospitalització Psiquiàtrica	Unitat d'Hospitalització Psiquiàtrica	Unitat d'Hospitalització Psiquiàtrica	Unitat d'Hospitalització Psiquiàtrica	Unitat d'Hospitalització Psiquiàtrica
08:00-15:00	C.S.M adults, C.E.S.M.I.J i C.A.S.D	C.S.M adults, C.E.S.M.I.J i C.A.S.D			C.S.M adults, C.E.S.M.I.J i C.A.S.D
08:00-20:00			C.S.M adults, C.E.S.M.I.J i C.A.S.D	C.S.M adults, C.E.S.M.I.J i C.A.S.D	
08:00-15:00	Hospitals de dia (adults i infantil)	Hospitals de dia (adults i infantil)	Hospitals de dia (adults i infantil)	Hospitals de dia (adults i infantil)	Hospitals de dia (adults i infantil)

Guàrdies i horari de les mateixes

- De Dilluns a Divendres de 15 a 8 hores del dia següent
- Caps de setmana i Festius de 8 a 8 hores del dia següent

Organització de les activitats científiques i lloc de realització

- Sessions clíniques i Sessions bibliogràfiques de tota la Divisió: Dimecres de 8.30 a 10 hores a l'Aula Docent de l'edifici C.S.M.A.

Treballs de recerca i oferta d'activitats de recerca per a metges residents

Les principals línies d'investigació son :

- Compliment de tractament amb Trastorns Mentals severos
- Trastorn Bipolar
- Conducta suïcida
- T.D.A.H. de l'adult i T. Límit de la Personalitat (col·laboració amb l'Hospital de la Vall d'Hebron)

B. MEDICINA INTERNA

Durada: 2 mesos

Objectius específics

- Valorar adequadament l'exploració física i les proves complementaries mèdiques bàsiques (analítiques, E.C.G, Rx de tòrax, etc.).
- Saber realitzar mitjançant el punt anterior un *screening* d'urgències de les patologies mèdiques més freqüents i greus (infart, pneumònia, EPOC, etc.).
- Conèixer especialment aquelles patologies més inter relacionades amb la Psiquiatria (SIDA, hepatitis, alteracions endocrins, cirrosi, etc.)

C. NEUROLOGIA

Durada: 2 mesos

Objectius específics

- Identificar mitjançant l'exploració neurològica els síndromes neurològics bàsics.
- Valoració bàsica de les proves neurològiques (neuroimatge, EEG, etc.).
- Conèixer les patologies neurològiques amb freqüents manifestacions psiquiàtriques

D. ASSISTÈNCIA PRIMÀRIA (EAP Manresa 1 o EAP Manresa 3)

Durada: 1 mes

Objectius específics

- Conèixer:
 - programes preventius de primària sobre patologies mentals prevalents
 - intervencions comunitàries des de la Assistència primària
 - coordinació de la Assistència primària amb la Xarxa de Salut mental

E. UNITAT D'HOSPITALITZACIÓ PSIQUIÀTRICA D'AGUTS I SUBAGUTS (UHPA)

Durada: total 9,5 mesos = 5,5 de R1 (E1) + 4 de R2 (E2)

E1.UNITAT D'HOSPITALITZACIÓ PSIQUIÀTRICA D'AGUTS I SUBAGUTS (UHPA I)

Durada: 5,5 mesos de R-1

Objectius específics

- Realització de l'exploració psicopatològica de la història clínica psiquiàtrica.

- Conèixer i realitzar adequadament els diferents apartats de la història clínica i informe d'alta psiquiàtric (antecedents familiars i personals, malaltia actual, exploració psicopatològica, evolució, etc.).
- Conèixer i aplicar les exploracions a realitzar durant l'ingrés en la UHPA :
 - Conèixer els paràmetres de l'analítica d'ingrés estàndard i altres proves obligatòries durant l'ingrés (pes a l'ingrés i alta, nivells de liti i valproat, etc.).
 - Conèixer la utilitat i criteris de sol·licitud d'altres proves complementaries habituals com a determinació de tòxics en orina, TAC cranial, interconsultes a altres serveis, etc.
- Diagnòstic diferencial dels principals trastorns mentals severos (Esquizofrènia, Tr. Esquizoafectiu, Tr. Bipolar, Tr. Delirant, Depressió psicòtica, etc.) i dels Trastorns d'origen orgànic (Demències, Delírium)
 - Conèixer els criteris diagnòstics americans DSM-IV-TR dels Trastorns Mentals Severos (TMS)
 - Conèixer i saber aplicar el concepte de jerarquia diagnòstica (Orgànic -Bipolar- Unipolar- psicòtic No Afectiu) i la major importància del curs longitudinal davant els símptomes aguts o transversals per a l'adequat diagnòstic diferencial.
- Exploració psicomètrica i Escales psicopatològiques
 - Conèixer aspectes bàsics de les exploracions psicomètriques habituals (Test de personalitat de Minnesota, Escala WAISS d'intel·ligència) amb l'ajuda del psicòleg de la unitat d'aguts.
 - Conèixer i aplicar les escales psicopatològiques habituals (Impressió Clínica Global, GAF de funcionament social , Hamilton de depressió, Young de Mania , i BPRS de símptomes i psicosis) en els pacients adjudicats al resident durant tota la rotació.
- Tractament psicofarmacològic dels trastorns mentals severos
 - Aconseguir un coneixement actualitzat de l'eficàcia i dels efectes secundaris dels diferents tipus de psicofàrmacs (antidepressius, antipsicòtics, eutimitzants, etc.).
 - Saber prescriure i administrar adequadament psicofàrmacs especialment potents i eficaços en els TMS però també amb importants efectes secundaris i que requereixen un control especial como la clozapina i el liti.
 - Valorar adequadament la possibilitat de l'incompliment terapèutic en els pacients TMS (durant l'ingrés i especialment després de l'alta).
- Diagnòstic, tractament i prevenció de la conducta suïcida i heteroagressiva.

- Conèixer i saber valorar els diferents subtipus de conducta suïcida (temptativa autolítica, suïcidi consumat) i els factors de risc fonamentals de les mateixes.
- Saber valorar adequadament la conducta suïcida en els diferents diagnòstics psiquiàtrics i diferenciar els marcadors de trets i d'estat en cada pacient suïcida ingressat.

SEGON ANY DE RESIDÈNCIA

E.2.UNITAT D'HOSPITALITZACIÓ PSIQUIÀTRICA D'AGUTS I SUBAGUTS (UHPA II)

Durada: 4 mesos de R-2

Objectius específics

- Importància de la comorbiditat en Psiquiatria. Comorbiditat orgànica i psiquiàtrica més freqüent dels TMS (especialment amb abús de substàncies tòxiques, Trastorns de Personalitat i Baix Coeficient Intel·lectual)
 - Detectar i tractar adequadament en cada pacient tots els diagnòstics comòrbids.
 - Saber establir una adequada jerarquia diagnòstica i diferenciar el més agut i tractable (eix I) dels factors més crònics i de tret (eix II).
- Aprenentatge i realització de la Teràpia Electroconvulsiva (TEC) (a partir de R2 i fins a la finalització de la Residència)
 - Conèixer les seves indicacions, eficàcia i efectes secundaris i realitzar-los segons el protocol del servei.
 - Realitzar un mínim de 20 sessions de TEC.
- Seguiment ambulatori dels pacients greus després de l'alta de la UHPA:
 - Aprendre a detectar precoçment i a tractar els possibles efectes secundaris, l'incompliment del tractament i les recaigudes dels pacients TMS.
 - Coordinar-se amb altres professionals (psicòlegs, assistents socials, infermeria psiquiàtrica) i altres recursos (Hospital de dia, Centre de dia, Club social, etc.) per a abordar totes les necessitats del pacient.
- Tractament psicològic cognitiu - conductual dels trastorns mentals greus que requereixen abordatge psicològic (Trastorns de Conducta Alimentària, trastorns de personalitat, etc.).
 - Conèixer i aplicar, coordinadament, amb el Psicòleg de la Unitat d'aguts els tractaments cognitius - conductuals en pacients amb Trastorn de conducta alimentària i pacients amb trastorn de personalitat com a diagnòstic fonamental.

ATENCIÓ PSIQUIÀTRICA URGENT ALS MATINS (BUSQUES)

Assistència psiquiàtrica d'urgències mitjançant la realització de la mateixa en horari laboral.

Durada: Durant tot el període de la rotació d' UHPA i durant les rotacions d'interconsultes i CASD (fins acabar R2 , total 17 mesos) es farà 1 dia setmanal de "busca" al matí.

Objectius específics

- Aconseguir habilitat en situacions crítiques (diagnòstic etiològic i tractament de l'agitació, reaccions agudes a l'estrès, conducta suïcida, etc.).
- Conèixer i aplicar adequadament els criteris d'ingrés i derivació.
- Descartar i/o saber detectar adequadament la possible causalitat o comorbiditat orgànica dels pacients psiquiàtrics en situacions crítiques.
- Conèixer i aplicar els aspectes bàsics legals de la Psiquiatria d'Urgències (ingressos involuntaris, partes judicials, etc.).

Tot això amb la supervisió del tutor dels residents o Psiquiatra adjunt amb el que faci la rotació.

F. INTERCONSULTA PSIQUIÀTRICA I PSIQUIATRIA D'ENLLAÇ

Durada: 4 mesos

Objectius específics

- Adquirir habilitat en l'avaluació i maneig dels trastorns psiquiàtrics i psicològics habituals en els pacients ingressats per patologia orgànica (síndrome confusional, demències, trastorns adaptatius o de l'estat d'ànim, síndromes d'abstinència, etc.).
- Conèixer i saber aplicar el Mini Examen Cognoscitiu (M.E.C.).
- Maneig de psicofàrmacs en aquets pacients mèdics , coneixent les variacions de dosis i les possibles interaccions medicamentoses.
- Coneixement de les principals causes orgàniques de patologia psiquiàtrica tant malalties (alteracions endocrines, infeccioses, neurològiques) com medicamentoses (corticoides, antiparkinsonians, etc.).

G. CENTRE D'ATENCIÓ I SEGUIMENT DE LES DROGODEPENDÈNCIES (CASD)

Durada: 3 mesos

Objectius específics

- Conèixer i aplicar ambulatòriament i en la unitat de hospitalització l'abordatge terapèutic del pacients amb abús i dependència de substàncies com a diagnòstic principal.
- Saber detectar en aquets pacients la comorbiditat més habitual tant orgànica (HIV, hepatitis, cirrosis, etc.) com psiquiàtrica (trastorns de personalitat, trastorns adaptatius, trastorns afectius) i tractar-la adequadament.
- Conèixer els tractaments i mètodes diagnòstics més específics de las patologies additives (Programa de Manteniment amb Metadona, naltrexona, teràpies grupals, controls d'orina, etc.).

TERCER ANY DE RESIDÈNCIA

H. ASSISTÈNCIA PSIQUIÀTRICA AMBULATÒRIA (CESAM)

Durada: 4 mesos

Objectius específics

- Realitzar al menys 80 primeres visites ambulatòries, (i fer seguiment de, com a mínim, 70 d'elles) al CESAM, de pacients de menor gravetat (crisis d'ansietat, trastorn obsessiu compulsiu, depressions no psicòtiques) o TMS derivats en situació d'estabilització.
- Conèixer tots els recursos disponibles i aplicar el criteri de derivació i coordinació tant amb l'assistència primària com a altres recursos i professionals de la Divisió de Salut Mental (C.A.S.D., Hospital de dia, Psicòlegs, Assistent social, etc.).

I. HOSPITALITZACIÓ PARCIAL, CENTRE DE DIA I PROGRAMES DE REHABILITACIÓ

Durada: 4 mesos

Objectius específics

- Conèixer les característiques específiques de l'hospitalització parcial, les seves principals indicacions i el maneig dels pacients que la reben.
- Conèixer les tècniques bàsiques de rehabilitació (avaluació d'habilitats i dificultats funcionals, psicoeducació, habilitats socials, programes especials de rehabilitació, plans individualitzats de seguiment, etc.).
- Conèixer i coordinar-se amb els recursos sanitaris (Centre de dia) i no sanitaris (pisos protegits, residències assistides, tallers ocupacionals, associacions de pacients, etc.) orientats al suport del malalt TMS.

J. PSIQUIATRIA INFANTO - JUVENIL

Durada: 3 mesos

Objectius específics

- Aconseguir conceptes bàsics i pràctics en el diagnòstic i tractament (en coordinació amb altres professionals com Psicòlegs) dels trastorns més específics de la infància: autisme, síndrome d'Asperger, trastorn amb dèficit d'atenció amb hiperactivitat, enuresis i encopresis, trastorn de conducta alimentària, Trastorns afectius (uni o bipolars) i psicòtics en la infància, trastorns d'ansietat en la infància, trastorns de conducta.
- Conèixer els recursos sanitaris tant de la Divisió (Hospital de dia, etc.) como externs (Unitat Crisis d'Adolescents, Unitats d'hospitalització infanto-juvenils, etc.) i adquirir uns criteris bàsics de coordinació i derivació entre ells.
- Conèixer els recursos comunitaris per a abordar la salut i el desenvolupament dels nens tant a nivell escolar, social com judicial (Direcció General d'atenció a la infància, Centres d'acollida, etc.) i adquirir uns criteris bàsics de coordinació entre ells.

QUART ANY DE RESIDÈNCIA

A escollir, d'acord amb l'elecció del resident i possibilitats del servei, entre :

K1. TRAJECTE A: SUBESPECIALITZACIÓ EN ALGUNA ÀREA O CAMP D'ESPECIAL INTERÈS

Durada: 7 mesos

Metge responsable: Metges especialistes responsables del recurs intern o extern on es realitzen els trajectes A o B i tutor del resident.

Dins de la Divisió de Salut Mental d' Althaia o amb rotació externa (màxim 4 mesos) en :

- Psiquiatria infantojuvenil
- Patologia dual
- Psicoteràpia
- Gerontopsiquiatria

Durant aquest període es mantindrà la pràctica de l'activitat d'urgències, tant durant l'horari laboral com en les guàrdies.

K2. TRAJECTE B: ROTACIONS NO INFERIORS A 2 MESOS NI SUPERIORS A 6 MESOS, EN ALGUNA ÀREA DE LES SEGÜENTS

Durada 7 mesos

Dins de la Divisió de Salut Mental d' Althaia o amb rotació externa (màxim de 4 mesos),

- Àrea pròpia de les quatre anteriors de subespecialització.
- Àrea pròpia de la formació nuclear: Psiquiatria Comunitària, Hospitalització, Rehabilitació, Psiquiatria de enllaç.
- Nova àrea (le/s rotació/ns no podrà/n totalitzar més de 6 mesos):
 - Hospitalització Parcial, Psicossomàtica, Neurociències, Neuroimatge.
 - Psiquiatria Legal, Epidemiologia, Gestió, Psicodiagnòstic, Investigació, Genètica, Prevenció, Psiquiatria Transcultural, etc.

Durant aquest període es mantindrà la pràctica de l'activitat d'urgències, tant durant l'horari laboral com en les guàrdies.

L. ROTACIO EXTERNA :

Durada màxima de 4 mesos

Formació complementària optativa d'elecció lliure, mitjançant una rotació externa en un altre hospital nacional o estranger (preferentment de la mateixa comunitat autònoma) sempre prèvia validació raonada de la Comissió de Docència, i havent realitzat el procediment de tramitació de rotacions externes, que tan pot formar part del trajecte A com del B.

Els residents que realitzin el trajecte A, la rotació externa haurà de ser en la subespecialització, àrea o camp d'interès escollit.

Objectius específics

- Tant en la rotació de subespecialització com en les rotacions del trajecte B i de formació complementària (rotació externa) l'objectiu és el de profunditzar en els aspectes teòrics i sobre tot en les pràctiques de la subespecialitat, àrea o programa que es realitzi.
- Els objectius específics i la valoració de la seva consecució seran establerts pel tutor responsable de cada àrea corresponent.

Realització pràctica de les rotacions

A partir del any 2007 la nostra Unitat Docent té acreditades dues places de Resident de Psiquiatria, per tant per a evitar duplicitats en àrees de rotació, no assumibles, el desplegament de les rotacions serà :

- S'incorpora un resident per any es realitzaran segons l'orde referit, de l'A a la J les rotacions.
- S'incorporen dos residents per any:
 - Resident 1er a l'escollir la plaça: El que tingui millor número a l'escollir la plaça, seguirà l'ordre indicat.
 - Resident 2on a l'escollir la plaça: realitzarà la rotació A (Acollida de la Unitat Docent) seguida de la C (Neurologia) i la B (Medicina Interna). Posteriorment continuarà amb la D (Assistència Primària) i la E (Hospitalització psiquiàtrica) seguida de la G (CASD) i de la F (Interconsultes). Prosseguirà amb la rotació I (Hospital de Dia) seguida de la J (Infantil) i de la F (CESAM).

Per concloure amb la J (Trajecte A o Trajecte B). Si realitza rotació externa (L) es procura que no coincideixi cronològicament amb la rotació externa del primer resident que la farà primer que el segon.

Atenció continuada / guàrdies

PROGRAMA DE GUÀRDIES PELS RESIDENTS DE SALUT MENTAL

Com la resta de professionals de l'Hospital, els residents tenen dret a lliurar després de realitzar les guàrdies, però es procurarà que les guàrdies i les lliurances no interfereixen amb el programa formatiu teòric dels mateixos.

Objectius

- Realitzar un número de guàrdies mensuals entre un mínim de 4 i un màxim 6.
- Adquisició progressiva de coneixements i habilitats a les Guàrdies, amb supervisió decreixent fins a la total autonomia i responsabilitat semblant a la dels adjunts.

VALORACIÓ

Al final de cada any de Residència el Tutor i el adjunt responsable docent de Guàrdies realitzaran la avaluació anual de l'atenció continuada de cada Resident omplint la Fitxa d'avaluació de la rotació.

Primer any de residència

Els primers 6 mesos realitzaran guàrdies a Medicina supervisats per un metge responsable. (Nivell 3 de responsabilitat).

Objectius:

- Valorar adequadament l'exploració física i les proves complementaries mèdiques bàsiques (analítiques, E.C.G, Rx de tòrax, etc.).
- Saber realitzar mitjançant el punt anterior un *screening* d'urgències de les patologies mèdiques més freqüents i greus (infeccions, infart, pneumònia, EPOC, etc.).

Els següents 6 mesos realitzaran guàrdies a Salut Mental amb la supervisió d'un metge especialista responsable. (Nivell 3 de responsabilitat).

Objectius:

- Conèixer i realitzar adequadament els diferents apartats del informe d' urgències (antecedents somàtics , antecedents familiars i personals psiquiàtrics, malaltia actual, exploració psicopatològica, evolució, diagnòstic i tractament, etc.).
- Descartar i/o saber detectar adequadament la possible causalitat o comorbiditat orgànica dels pacients psiquiàtrics en situacions crítiques.

Al final de R1 es realitzarà la valoració anual de l'atenció continuada i de guàrdies fent servir la fitxa d'avaluació de la rotació per part del Tutor i adjunt responsable docent de Guàrdies.

Segon any de residència

Durant els 12 mesos del 2n any realitzaran guàrdies a Psiquiatria supervisats per un metge especialista responsable. (Nivell 2 de responsabilitat).

Objectius:

- Aconseguir habilitat en situacions crítiques (diagnòstic etiològic i tractament de l'agitació, reaccions agudes a l'estrès, conducta suïcida, etc.).
- Conèixer i aplicar adequadament els criteris d'ingrés i derivació als diferents recursos assistencials ambulatoris i de hospitalització segons edat del pacient i municipi de empadronament.
- Conèixer i aplicar el protocol de contenció a Urgències i Unitat de Hospitalització.
- Conèixer i saber utilitzar els psicofàrmacs de us preferent a les urgències psiquiàtriques.
- Conèixer i realitzar adequadament el diagnòstic diferencial de les urgències amb pacients amb un TMS.

Al final de R2 es realitzarà la valoració anual de l'atenció continuada i de guàrdies fent servir la fitxa d'avaluació de la rotació per part del Tutor i adjunt responsable docent de Guàrdies de Psiquiatria.

Tercer any de residència

Durant els 12 mesos del 3r any realitzaran guàrdies a Psiquiatria però amb la supervisió d'un metge especialista localitzable que, en cas necessari farà presència física. (Nivell 2 i 1 de responsabilitat).

Objectius:

- Conèixer i saber resoldre incidents crítics urgents (fugues, maltractaments agressions, suïcidis i/o morts naturals, etc.), tant a Urgències com a la Unitat de Hospitalització.
- Conèixer i aplicar adequadament el protocol d'ingrés i acollida de la Unitat d'Hospitalització d'aguts.
- Conèixer i aplicar els protocols de seguretat a Urgències i UHPA.
- Conèixer i aplicar els aspectes bàsics legals de la Psiquiatria d'Urgències.

Al final de R3 es realitzarà la valoració anual de l'atenció continuada i de guàrdies fem servir la fitxa de l'avaluació de la rotació per part del Tutor i adjunt responsable docent de Guàrdies.

Quart any de residència

Durant els 12 mesos del 4t any realitzaran guàrdies a Psiquiatria amb la possibilitat de consulta telefònica a un metge especialista localitzable que, en cas necessari farà presència física. (Nivell 1 de responsabilitat).

Objectius:

- Realització d'atenció a urgències psiquiàtriques amb autonomia i responsabilitat similar a la de qualsevol adjunt.

Al final de R4 es realitzarà la valoració anual de l'atenció continuada i de guàrdies fem servir la fitxa d'avaluació de la rotació per part del Tutor i adjunt responsable docent de Guàrdies.

Sessions Clíniques i Bibliogràfiques

La formació teòrica s'aconseguirà mitjançant les següents activitats obligatòries pel resident :

- Assistència a les Sessions Clíniques i Bibliogràfiques del Servei realitzades cada Dimecres de 8:30 a 10 hores durant els 4 anys de residència en el nou edifici CSAM situat al Cr. Nou de Santa Clara, 08240, Manresa.
- Sessions Mensuals de Tutors i Residents amb exposició per part del resident d'un tema prèviament preparat i posterior discussió. Realitzades un Divendres al mes de 8:30h a 10h a les Aules C o D del Nou HSJD.

Altres aspectes de la formació

- Assistència al “Curs de Formació Teòrica per a Psicòlegs Especialistes en Formació (PEF) y Metges Especialistes en Formació (MEF) de Psiquiatria i Salut Mental” que es realitza a l’ Institut de Estudis de la Salut situat al c/ Roc Boronat , 81-95 de Barcelona durant els 2 primers anys de la residència. Per a aconseguir el certificat es requereix una assistència mínima del 80% de las sessions. Telèfon de consulta: 932386910, e-mail de consulta: mcarmen.gil@gencat.net i ctorres.cervera@gencat.net.
- Assistència als Cursos del Programa de Formació Transversal (PFT)
- De manera voluntària, la formació teòrica es complementarà amb l’assistència a Congressos, Jornades, Simpòsiums, etc. d’especial interès per a cada resident, amb l’autorització de la Cap d’estudis, a proposta conjunta del tutor i del Cap de servei segons el Protocol de gestió de l’assistència i participació a cursos, seminaris o congressos i peticions de permisos (vacances, lleure i altres).

Els congressos (amb un màxim de 10 dies de horari laboral per any de Residència) han de ser sol·licitats pel resident amb la deguda antelació per a no interferir en les seves activitats assistencials programades i dintre d’una llista recomanada per la Unitat Docent segons el any de Residència (6). No es consideraran d’interès els actes patrocinats per la Indústria Farmacològica sense contingut docent.

Objectius

- Actualització sobre temes d’especial interès
- Assistir a un mínim de 8 congressos, reunions o simpòsiums durant tota la residència.
- Realitzar resum anual, per escrit, dels congressos als que s’ha assistit i dels nous coneixements més rellevants, amb un nivell alt de MBE adquirit.

NORMATIVA INTERNA DE SOL·LICITUD DE CONGRESSOS PER ALS MIR DE PSIQUIATRIA D’ALTHAIA XARXA ASSISTENCIAL UNIVERSITÀRIA DE MANRESA

- Els congressos o altres jornades de formació que impliquin pèrdua de jornada laboral sempre han de ser acordats prèviament amb cada tutor i posteriorment autoritzats pel Cap de Servei. A més, és convenient (quan ocupin diverses jornades laborals) igual que

les vacances que es comenten amb el responsable del dispositiu pel qual roten en la data del congrés.

- El nombre màxim de jornades laborals perdudes per assistència a esdeveniments formatius és de 10 a l'any.
- Mentre que hi hagi dos residents rotant en el mateix dispositiu, no podran coincidir els dos en el mateix esdeveniment formatiu (excepte que només ocupin 1 jornada laboral)
- Normalment els Congressos que es sol·licitin han de tenir una certa relació cronològica amb el procés formatiu, de manera que no s'haurien de fer congressos especialitzats fins que no hagi rotat pel dispositiu (per exemple fer congressos d'infantil o drogues abans d'efectuar aquestes rotacions) etc.
- En quan a l'abast geogràfic dels congressos també es recomana una evolució progressiva entre congressos catalans, nacionals, europeus i extra europeus en funció de l'any de residència.
- La sol·licitud dels esdeveniments formatius que afectin a la Jornada laboral (sobretot aquells que es prolonguin durant més d'un dia) s'han de demanar amb una antelació mínima de dos mesos.
- La presentació i acceptació d'algun pòster o comunicació als congressos dona prioritat per assistir-hi sempre que es compleixin els punts anteriors.
- Pel que fa a congressos superespecialitzat (neuroimatge, genètica, psicogeriatría, etc.) només podran acudir els R-4 i només si han mostrat prèviament un interès i una línia de treball relacionada amb el tema del Congrés.
- Els congressos sol·licitats pels residents només seran aprovats si la sol·licitud es fa d'acord amb la llista i el cronograma que assenyalen l'annex següent, si més no pel que fa al 80% dels dies sol·licitats (8 / 10), quedant només 2 dies possibles per a altres esdeveniments fora de l'annex.
- Tots els permisos de formació han de seguir el protocol de gestió de l'assistència i participació a cursos, seminaris o congressos.

LLISTA DE CONGRESSOS RECOMANATS ALS MIR DE SM

PRIMER ANY DE RESIDÈNCIA

- Durant els primers 6 mesos de R-1: Jornades o simposis o algun congrés relatiu a Neurologia,

- Medicina Interna o Urgències Mèdiques generals.
- Durant els segons 6 mesos de R-1: Jornades o simposis de Psiquiatria general especialment les que es relacionin amb Trastorns Mentals Severs, Conducta Suïcida, urgències psiquiàtriques, Psicopatologia o exploració psicopatològica, TEC per exemple:
 - Congrés Estatal de Conducta d'Althaia-AMPANS
 - Simposium de Trastorns Bipolars
 - Jornades de Controvèrsies en Psiquiatria
 - Jornades de Terapèutica de l'hospital Clínic
 - Cursos de TEC de Bellvitge
 - Curs de Metodologia de Sant Pau
 - Algun altre Congrés d'abast Nacional sobre aquests temes

SEGON ANY DE RESIDÈNCIA

- Durant aquest any es recomana l'assistència als mateixos congressos i temes de la segona part de Residents de 1er any i a més:
 - Jornada Anual de la Societat Catalana de Psiquiatria (Tossa de Mar)
 - Congrés Nacional de Psiquiatria
 - Congressos o jornades Nacionals centrats en patologia de Tòxics i / o patologia Dual
 - Congressos o jornades Nacionals centrats en psicossomàtica i / o interconsultes
 - Congressos centrats en la Adherència terapèutica en els TMS
 - Congrés sobre les fases primerenques de Santander

TERCER ANY DE RESIDÈNCIA

- Durant aquest any es recomana els mateixos congressos i temes de R-2 i segona part de R-1 i a més:
 - Congressos específics d'Infantil (un cop realitzada la rotació)
 - Congressos específics d'Hospitalització Parcial, Recursos Terciàries, programes de rehabilitació, PSI, Programes ocupacionals etc.

- Congressos específics de psiquiatria ambulatoria i comunitària (tant a nivell clínic com a nivell assistencial).
- Simpòsium sobre la Psicosi al llarg de la vida (l'Escorial).
- Congressos europeus que organitzen amb caràcter periòdic les diferents societats (ECNP, AEP, IRBD, ISAD, WPBA, WPA, etc.).

QUART ANY DE RESIDÈNCIA

- Durant aquest any es recomana els mateixos congressos i temes de la segona part de R-1, R-2 i R-3 i més:
 - Dels mateixos temes i associacions però amb ubicació extraeuropea (CINP, WBPA, WPA, APA, etc.)
 - Congressos específics sobre Psicogeriatría
 - Congressos específics sobre Psicoteràpia
 - Congressos específics sobre Genètica Psiquiàtrica
 - Congressos específics sobre Neuroimatge en Psiquiatria

PLA FORMATIU INDIVIDUAL

El Pla de Formació Individual (PFI), es tracta d'un seguit de formacions externes a Althaia que s'han de realitzar durant la residència. Aquestes estan definides per a cada any de residència i per a cada especialitat, i el seu finançament està cobert pel pressupost de formació d'Althaia. La tramitació de les inscripcions s'ha de realitzar a través del portal del professional (Formació del Departament de RRHH), i no a través de Docència. A l'actualitat el PFI definit és aquest:

Any de residència	Nom de la formació
R1	Curs TEC Germanes Hospital. Research Found (FIDMAG)
R2 (a escollir una formació R2)	Simposium de Bipolares
R2 (a escollir una formació R2)	Congreso de Patologia Dual
R2 (a escollir una formació R2)	Curso de Patologia Dual y Trastornos Adictivos (Panamericana)
R2 (a escollir una formació R2)	Curso de Manual DSM -5
R2 (a escollir una formació R2)	Curso de Trastornos Esquizoafectivos Panamericana
R3 (a escollir una formació R3)	Controversia Psiquiatria
R3 (a escollir una formació R3)	Congreso Nacional SM Infanto Juvenil
R3 (a escollir una formació R3)	Curso de Trastorno de Conducta Alimentaria (Panamericana)
R3 (a escollir una formació R3)	Congreso Nacional Psiquiatria
R3 (a escollir una formació R3)	Curso de Tratam. Trastorno Bipolar Panamericana
R3 (a escollir una formació R3)	Curso Avances SM Reproduccion i Perinatal

R4 (a escollir una formació R4)	European Psychiatry Association (EPA) Congress
R4 (a escollir una formació R4)	Curso de Medicina del Sueño Panamericana
R4 (a escollir una formació R4)	Congreso Nacional Psiquiatria Legal
R4 (a escollir una formació R4)	Curso De psicogeriatría y Trastornos Neurocognitivos (Panamericana)

Participació en comissions i comitès

Un metge especialista en formació de Psiquiatria, ha de participar en la Comissió de Docència (R-3 o R-4) si és elegit per a formar-ne part.

Pla de formació transversal (PFT)

La part central de la formació dels especialistes la constitueixen els coneixements i les habilitats pròpies de cadascuna de les especialitats. Però solament això, encara que fonamental i indispensable, no permet definir el que ha de ser i el que la societat espera d'un metge del segle XXI. Ja que, en part, hi manca definició i formació en aspectes humanístics, ètica de la professió, tècniques de comunicació, recerca mèdica i eines per a la gestió assistencial.

Tots aquests aspectes comuns a qualsevol de les especialitats són també importants en el bagatge dels futurs especialistes, i moltes vegades són els que permeten establir la diferència entre els bons tècnics i els excel·lents professionals.

Els arguments per a la incorporació d'aquestes matèries en la formació d'especialistes són diversos :

1. Canvis en el rol metge - malalt:
 - Es prima la defensa dels drets i l'autonomia del pacient (carta de drets i deures del malalt).
 - La població té major accés a la informació mèdica i augmenta la seva capacitat de comprensió i per tant, de decisió.
2. Canvis demogràfics que comporten cert desconeixement de la realitat social de la població immigrada (cultura, idioma, religió, vivència de la malaltia, etc...). Aquest fet fa més vulnerable a l'especialista, al posar en evidència les mancances en tècniques comunicatives explícites.
3. Llei 44/2003, del 21 de novembre d'ordenació de les professions sanitàries.
 - Aquesta llei en l'article 5 apartat 1,c ressalta el deure del professional a tenir cura d'aspectes ètics de respecte envers al pacient i que com a resultat d'una bona comunicació ha de poder, aquest últim, prendre decisions respecte a la seva salut.
 - La mateixa llei en el mateix article però en l'apartat 1,b diu que el professional té el deure de fer ús racional dels recursos de diagnòstic i terapèutics. En definitiva, ha de conèixer la dimensió econòmica de la infra o suprautilització o de la utilització inadequada dels recursos que es tenen a l'abast.

El Programa Formatiu Complementari (PFT) té la voluntat d'oferir formació complementària en matèries rellevants en la pràctica clínica diària, que no estiguin incloses en la formació pregrau ni s'ofereixin habitualment en cursos de postgrau i mestratges

No pretén ser una formació exhaustiva en cap aspecte, sinó assegurar la capacitat bàsica en cada una de les àrees, que després cada hospital o cada especialista podrà anar completant.

En definitiva no es tracta de matèries complementàries u optatives, sinó de coneixements i habilitats generals, comuns a totes les especialitats i exigibles a qualsevol professional que vulgui respondre a les expectatives que ha posat en ell la societat.

Aquest document recull la formació a la comarca del Bages dels metges residents, tant en l'àmbit de l'atenció Hospitalària com en el de l'Atenció Primària. Cal fer esment, que des del 1997 aquesta formació es ve impartint de manera conjunta entre les dues Institucions implicades, actualment: Althaia i l'Institut Català de la Salut (ICS). Ambdues Institucions aporten els recursos materials i humans per impartir les matèries d'aquest programa formatiu.

Les funcions de coordinació del Programa van a càrrec del Dr. Joan Deniel Rosanas, Cap d'Estudis de la Unitat Docent Multiprofessionla d'AFiC de la Catalunya Central de l'ICS i el Dr. Ramon Santistevé Prat com a Cap d'Estudis de la Fundació Althaia amb la col·laboració indispensable dels responsables de cada curs.

Les activitats docents es portaran a terme durant els dos primers anys de residència i la metodologia de la formació serà tant amb la incorporació de coneixements teòrics i com en forma de seminaris participatius de casos pràctics.

El PFT inclou, també, un programa de formació en coneixements teòrics centrat en la resolució de la patologia més prevalent atesa a Urgències mèdiques d'adults i Traumatologia.

NORMES D'ASSISTÈNCIA

L'assistència es obligada per als residents de totes les especialitats.

L'assistència mínima s'ha fixat en un 80%. Per als participants que assoleixin aquest percentatge, els coordinadors de cada mòdul valoraran conjuntament amb els professors, la suficiència de cada participant, segons els mecanismes avaluadors establerts.

PROGRAMA DOCENT

Mòdul Inicial (R1).....	63 hores
• Jornada Formativa/Informativa.....	4 hores
• Formació sobre les TICs d'Althaia (ETM i ETF).....	3 hores
• Formació sobre recursos Bibliogràfics/UpToDate.....	2 hores
• Urgències Mèdiques Adults.....	32 hores
• Curs d'Urgències a COT.....	8 hores

• Taller pràctic de sutures.....	2 hores
• Suport Vital Avançat (SVA).....	12 hores
Mòdul I (R1, als 5-6 mesos).....	37 hores
• Curs d'Introducció a la Farmacologia General.....	13 hores
• Curs d'Habilitats comunicatives Sanitari-Pacient.....	11 hores
• Curs d'Habilitats comunicatives Interprofessionals.....	10 hores
• Formació en Seguretat del Pacient I.....	3 hores
Mòdul II (R2).....	41 hores
• Curs Metodologia d'investigació i bioestadística.....	32 hores
• Curs de Bioètica.....	8 hores
• Formació en Seguretat del Pacient II.....	1 hora
Mòdul Final (R5).....	7 hores
• Gestió Clínica Aplicada.....	7 hores
TOTAL HORES PFT.....	148 HORES

Activitat de recerca

INICIACIÓ A L' INVESTIGACIÓ CLÍNICA PSIQUIÀTRICA

Objectius

- Coneixement bàsic d'epidemiologia psiquiàtrica i de les variables fonamentals sociodemogràfiques i clíniques, de la investigació psiquiàtrica clínica.
- Familiaritzar-se amb la recollida de dades en el sistema informàtic (Access) i pràctica estadística (SPSS).
- Participació en un mínim de 4 estudis clínics enviats a congressos durant tota la residència.

INTRODUCCIÓ, CONCEPTE I UTILITZACIÓ DE MEDICINA BASADA EN LA EVIDÈNCIA (MBE) I DE LA COMUNICACIÓ CIENTÍFICA

Objectius

- Conèixer el concepte de MBE i dels diferents tipus d'estudis i la seva situació en la jerarquia de nivells d'evidència, mitjançant la lectura de "Concise Guide to evidence based Psychiatry" (4).
- Aprendre la lectura crítica de bibliografia i exercir-la pràcticament mitjançant la discussió de al menys 10 articles durant tota la residència.
- Elaborar presentacions i aprendre tècniques de comunicació i exposició pública, i realitzar un mínim de 8 sessions o presentacions durant tota la residència.

ACTIVITAT DE RECERCA

L'oferta de recerca de la Unitat Docent té aquestes línies principals :

- Compliment de tractament amb Trastorns Mentals severes
- Bipolar
- Conducta suïcida

- TDAH del adult i T. Límit de la Personalitat (col•laboració amb H. Vall d'Hebron)

El MIR pot participar en aquestes línies i també en altres que pugin aparèixer. Les activitats de recerca en que participa el resident han de quedar registrades en el llibre del resident.

Objectius

- Tots els MIR han de participar al menys en 1 treball de recerca que sigui publicat en una revista amb impacte factor.

TREBALL DE RECERCA

Durant la residència s'haurà de participar en un treball de recerca. A mitjans del darrer any de la residència s'haurà de lliurar una memòria on consti la descripció de l'estudi (protocol de recerca) i es detalli quina ha estat la participació en el mateix.

Avaluació

El seguiment i qualificació del progrés d'adquisicions de competències professionals durant el període de residència es durà a terme mitjançant l'avaluació formativa de cada període, avaluació anual i avaluació final.

Continuada

Avaluació formativa: permet avaluar el progrés en l'aprenentatge del resident, amb els següents instruments:

- Entrevistes periòdiques entre tutor i resident (sessions feedback).
- Instruments que permetin una valoració objectiva del progrés competencial (observació estructurada de la pràctica clínica).
- El llibre del resident: aquí es registraran les activitats que realitza cada resident durant el seu període formatiu. És obligatori. És un registre individual on han de constar les dades qualitatives i quantitatives que després es tindran en compte a l'hora de l'avaluació. Té com a objectiu ser un instrument d'autoaprenentatge que afavoreixi la reflexió. Aquest llibre es propietat del resident que el complimentarà amb ajuda i supervisió del tutor.
- El resident serà avaluat com a mínim al final de cada període de rotació en base a l'adquisició de coneixements, les habilitats adquirides, l'actitud manifestada i la capacitat per a prendre decisions.

Anual

L'avaluació anual té la finalitat de qualificar els coneixements, habilitats i actituds de cada resident al finalitzar cada un dels anys que formen part del seu programa formatiu.

- Al final de cada any formatiu es reunirà el Tutor de l'especialitat amb cada resident, i es revisarà el document curricular (llibre del resident o equivalent). Comprovarà el compliment en número i qualitat dels objectius cognitius, habilitats i la descripció de les activitats realitzades en los àmbits assistencials, científics i de recerca.
- L'avaluació serà realitzada pel Comitè Avaluador que ha de quedar constituït anualment durant els dos mesos previs a les avaluacions anuals.
- Per altra banda, el resident avaluarà al final de cada rotació al tutor/formador, l'ensinistrament en habilitats tècniques, la capacitat docent i l'adquisició de coneixements sobre les patologies de l'especialitat.

Final

L'avaluació final és per verificar que l'especialista en formació ha adquirit durant tot el seu període formatiu el nivell de competències que permeten accedir al títol d'especialista.

- La qualificació pot ser POSITIVA, POSITIVA DESTACAT, o NEGATIVA.

Per a més informació sobre l'avaluació del resident, veure el Document Normes d'Avaluació.

Pla Individual de Formació

L'especialista en formació a l'inici de la seva formació, durant l'acolliment a la Unitat Docent, ha de rebre dels responsables de la docència de cada Unitat, Cap de Servei i Tutor la guia o itinerari formatiu tipus de la Institució i el seu Pla Individual de Formació (PIF).

PLA INDIVIDUAL DE FORMACIÓ DE CADA RESIDENT

El pla individual de formació és individual per a cadascun dels especialistes en formació, s'ha d'ajustar a la guia o itinerari formatiu tipus i serà adaptat individualment, si fos necessari al grau d'adquisició de competències a causa d'incidències relacionades amb l'especialista en formació (baixes laborals, absències justificades i contemplades en la regulació laboral i a possibles deficiències d'aprenentatge).

Ha de constar en tots i per a cada any de formació:

- Les rotacions i els objectius que es volen aconseguir en cadascuna d'elles, tant en coneixements, habilitats i actituds.
- Les sessions clíniques recomanades, en les quals ha d'assistir i en les quals hauria de participar realitzant la presentació.
- Les guàrdies que ha de fer, almenys el cronograma i el número per mes i molt millor el pla de guàrdies a 6 mesos.
- Ha de donar informació de les activitats de recerca en què podrà participar.
- Se l'informarà i lliurarà la documentació dels activitats de formació transversal o genèrica.

Bibliografia

- *ORDEN SCO/2616/2008, de 1 de septiembre, por la que se aprueba y publica el programa formativo de la especialidad de Psiquiatría.*
- *REAL DECRETO 183/2008, de 8 de febrero, por el que se determinen i classifiquen les especialitats en Ciències de la Salut i es desenvolupen determinats aspectes del sistema de formació sanitària especialitzada.*
- *REAL DECRETO 146/2006, de 6 d'octubre de 2006, pel qual es regula la relació laboral especial de residència per a la formació d'especialistes en Ciències de la Salut.*
- *Ley 44/2003, de 21 de noviembre, d'ordenació de professions sanitàries.*

**XARXA ASSISTENCIAL
UNIVERSITÀRIA DE MANRESA**
Dr. Joan Soler, 1-3 - 08243 Manresa

Tel. 93 875 93 00
Fax 93 873 62 04

althaia@althaia.cat
www.althaia.cat